

Šiame numeryje:

Leiskimės į dolerių kasyklas.
Apžvalginis žvilgsnis į Aloyzo Barono kūrybą.
Aloyzas Baronas žurnalistas.
Maironio eilėraščių pluoštas jo suka-
tuvinių metų proga.
Medicina IV Mokslo ir kūrybos simpo-
ziume.
Meninė tikrovė Juozo Janušaičio šoky-
je.
Raimonda Apeikytė — ir dosni, ir kūry-
binga.
Solistės Slavos Žiemelytės plokštelė ir
koncertas.
Kas lietuviškai knygai neleistų numir-
ti.
Nauji leidiniai.

Kertinė Parastė

Leiskimės į dolerių kasyklas

Užteks mums stovinėti su ke-
pure ir maldauti iš savo
bendruomenės našlės skatikų
kultūriniais reikalais. Nuo
nuolatinių prašymų aukotis ir
aukoti pavargo mūsų ausys.
Ištūstėjo jau ne tik mažos
pensininkų kišenės, bet ir
turtingųjų daktarų piniginės.
Atėjo valanda, kada mes
turime susiburti ir, sukaupę
visas jėgas, pradėti ieškoti dide-
lių dolerių aukų tikrose šio
krašto dolerių kasyklose. Tik
tam žygiui atlikti ir planams
realizuoti reikia planingo ir
drausmingo pasiruošimo.
Ekonominei Amerikos padė-
čiai pablogėjus, jau užtrūko
didžioji dovanų dalintojos kiše-
nė; federalinės valdžios skiria-
mos paramos (grants) dabar-
tinės administracijos buvo
drastiškai sumažintos.

Tiesa, kad, sakykime, net ir
Carterio valdymo laikais fede-
ralinės valdžios parama buvo
neretai skiriama tiesiog
juokingiems, neįtikėtinai
pseudo-moksliniams tyrinėjimams
ir projektams. Pavyzdžiui,
buvo skiriamos sumos „sužinoti“,
kokios įtakos turi aplinkos
užteršimas žiurkių daugini-
muisi Wala Wala miestelyje. O
tokių „svarbių“ projektų ir
jiems paskirtų paramų anais
gerais pinigų švaistymo
metais buvo daug.

Bet dabar atėjo dolerių
ištūstėjimo metas. Federalinės
valdžios piniginis aruodas
ištūstėjo. David Stockmano kir-
vis yra nepaprastai aštrus.
Nėra vilties, kad jis artimiausioje
ateityje bent kiek atšlaptų.
Taigi, net ir tokiems darbams,
kaip Chicago Pedagoginio
lituanistikos instituto, vargu ar
ir vel išsprausime didesnę
paramą.

Belieka tik susikaupti,
apsidairyti ir pradėti ieškoti
naujų kišenių, iš kurių galė-
tume ištraukti vieną kitą
užsilikusį dolerį. O tokių užsi-
likusių dolerių, ir gan pilvotų,
dar vis tebėra. Reikia tik
pastangų ir žinių, kaip juos
galima būtų išgauti.

Mūsų dėmesys krypta į
gausiąsias Amerikos privačių
institucijų administruojamas

fondacijas. Apetitą sužadina
įvairūs nuotykių ir pavyz-
džiai.

Ilustracijos dėlei — keletas
pavyzdžių. Neseniai teko skai-
tyti vieno rimto amerikiečio
mokslininko aprašymą, kaip jo
kolega sugebėdavo išgauti
milžiniškas pinigines para-
mas (grants) tariamiems
moksliniams tyrinėjimams ar
projektams.

Žinomas Stevens Institute
of Technology profesorius Jerem-
y Bernstein rašo (žr. „The
American Scholar“, 1981/82
m. žiemos numeris, 7-14 psl.),
kad jo kolega Maurice Blei-
bermacher metų metais nuola-
tos gaudavo paramą iš priva-
čių fondacijų, nors
Bleibermacher niekad netu-
rėjo „griežtai“ apibrėžtos
tyrinėjimų srities. O ir jo
studijų laukas neretai būdavo
toks miglotas, kad net ir au-
torius jis buvo nesuprantamas,
nors jie abu dirbo fizikos moks-
lų srityje (pavyzdžiui, autorius
mini, kad Bleibermacheriui
buvo skirta parama už paskai-
tą „Freud, Quantum Mecha-
nics and the Collective
Unconscious — Where?“).
Autorius pastebi, kad Blei-
bermacheris buvo tiek apskrus,
jog jis be jokio vargo gaudavo
paramą savo paskaitų skai-
tymo išlaidoms padengti. Jis
nuolatos buvo kviečiamas į
įvairius universitetus, kur
skaitydavo paskaitas, kurias
mažai kas suprasdavo. Tačiau
Bleibermacheriui fondacijos
padengdavo ne tik jo kelionių
išlaidas, bet ir su juo keliau-
jančios sekretorės motelio
sąskaitas (buvo kalbama, kad
kai kurios jo sekretorės neretai
užmirdavo savo sponsorius
„aukšto lygio“ paskaitas ir
paskaitose nepasirodydavo).

Tiek apie kvailių projektų
rimtas paramas. Bet yra ir
puikių pavyzdžių, kaip didžio-
sios amerikiečių fondacijos
paremia tikrai vertingus ir net
neįtikėtinai labai specifinius
tyrinėjimus bei projektus.

Neseniai teko gauti Fordo
fondacijos leidžiamą biule-
tenį. Gruodžio 1 d. laidoje ši
fondacija pateikė sąrašą įvairių
paramų (grants), kurias gavo

Apžvalginis žvilgsnis į Aloyzo Barono kūrybą

KĘSTUTIS KEBLYS

Posakis „Ivertiname tik ne-
tekę“, gal ir nevisai tinka, kal-
bant apie Aloyzą Baroną —
rašytoją. Juk rašytoju — ir tai
dar ne eiliniu — pradėjom jį
vadinti ne dabar, daugiau kaip
metam praėjus po galutinio
atsisveikinimo. Iš tikrųjų pra-
dėjom jį taip tituluoti seniai,
prieš 30 metų, tuoj po jo pirmo-
sios novelių knygos pasiro-
dymo.

Ir ne tik vadinom, bet tokiu
ir laikėm. Su dėmesiu sutik-
davom naujus jo veikalus, nors
kartais ir pamurmėdami, pa-
kritikuodami ir pamokydami.
Bet jo knygas ir pirkom, ir
skaitėm, apie jį kalbėdavom,
mielai kviesdavomės dalyvių
literatūros vakarus. Apie jo kū-
rybą rašėm straipsnius, jo
pavardę minėjom greta žy-
miausių išeivijos beletristų.

Bet vis dėlto, Baroniui dar
esant mūsų tarpe, jo įnašą mū-
sų literatūrai dažnai sver-
davom trumpalaikiu matu —
pagal vėliausiai išėjusį jo kū-
rinį, pagal tai, ko iš jo tikėjo-
mės sekančiam veikale. Ir tik
dabar, kai jau su Aloyzu Baro-
nu nebesitriname alkūnėmis
kasdieniškuose renginiuose,
lengviau pažvelgti į jį kaip ra-
šytoją iš platesnės perspek-
tyvos. O pažvelgus, daug aiš-
kiaiu negu pirma matome,
kokią plačią ir gilią vagą jisai
išarė mūsų literatūros pilkame
dirvone.

Ta vaga norėčiau čia kartu
su jumis, bent greitom perbė-
gti, trumpai paminėti didelį
skaiclių jo išleistų knygų ir kar-
tais stabtelėti, pamąstyti apie
jo kūrybos pobūdį, jo reikštas
mintis, jo vaizduotės žmones.

„Žvaigždės ir vėjai“ (1951
m.) buvo pirmoji Aloyzo Baro-
no knyga, kurioje buvo 23 no-
velės, daugiausia turbūt para-
šytos, autoriui dar tebesant
Vokietijoje, DP stovyklose.
Nenuostabu tad, kad jų tema-
tika sukosi daugiausia apie ne-
ramų karo laikotarpį, bėgimo
iš Lietuvos metų, vargą, apka-

sus, mirties pavojus. Būdinga,
kad Baronas čia rašo pagal sa-
bo amžių, t.y. būdamas jaunu,
nemėgdžioja vyresniųjų rašy-
tojų. Užtat jo novelių akcentas
krinta ne ant palikimo ir pra-
radimo, o ant dabarties gy-
venimo — ant to, kas vyksta
dabar. Jo herojai neverkšlėna
dėl prarastų ūkių, tarnybų, na-
mų ir tarnaičių — nes jie viso
to ir neturėjo, nebuvo spėję dar
įsigyti. Praradimą jie vis dėl-
to jaučia — tai praradimas na-
mų, praradimas to pagrindo,
kurio remdamiesi jie turėjo
žengti į gyvenimą, palikti
pasauliui savo asmeninį stam-
pą. Dabar tie išbėgę Barono
jaunuoliai jaučiasi tarsi ant
plūduriuojančios ledo lyties.
Jiem neaišku, kaip visa tai ga-
lėjo atsitikti — jie užversti bai-
sybe klausimų, baisybe
gyvenimo paradoksų. Tad jie
čia ne tiek kaujasi ir mylisi,
kiek sėdi ir tarp savęs šnekasi
— svarsto, ieško atsakymų.
Toks jau buvo pokario metas
— be televizijų, be Lietuvių fon-
do balių, be teniso ir be žadin-
tuvo, raginančio kasryt į dar-
bą. Pasak vieno novelės
herojaus... „aš turiu daug lai-
ko tam galvojimui. Mes visi
turime, ir galvokime, nes nie-
ko kito negalima veikti...“

Siuolaikiniams skaitytojui,
kurį jau gerokai nuzulino šio
krašto pragmatizmas, organi-
zacijos veikėjui, kuris sielojasi
dėl Naujų metų baltaus pelno,
bet nepagalvoja apie to ren-
ginio prasmę — tokiam skai-
tytojui anie Barono novelių
herojai pasirodytų gan keis-
toki. Bet anuomet jie atrodė
realūs, gyvi, jų rūpestis atliepė
daugelio po DP stovyklas be-
slankiojančių žmonių rūpestį.
Todel Aloyzas Baronas iš kar-
to rado atgarsį, skaitytojui, o
ir literatūros žinovai jam pri-
pažino talentingo debutanto
kreditus. Po „Žvaigždžių ir vė-
jų“ pasirodymo, buvo aišku,
kad mūsų literatūrą atėjo
naujas rašytojas, žengiantis
tvirta koja, dainuodamas sa-
va nekartotinė gaida.

šachmatuose“.

5. The Law Association
for Asia and the Western
Pacific gavo 120,369 dolerius
už Azijos tautų įvairių proble-
mų nagrinėjimą.

6. Helsinki Watch organi-
zacija gavo 100,000 dol. už
projektą, kurio tikslas yra
tikrinti ir prižiūrėti, kaip
motyvuoti, kad Lituanistikos
katedra Lietuvos universitete
yra ne vien tik lietuvių etninė
ambicija, bet ir Amerikos
mokslinis prestižas, turint min-
ty lietuvių kalbos išskirtinę
poziciją kabotijos moksle aplai-
mai ir unikalią lietuvių tautos
istoriją bei kultūrą aname Eu-
ropos regione.

7. Human Rights Inter-
net, organizacija gavo 150,000
dol. dvejiems metams
„prižiūrėti, kaip yra pažeidžia-
mus žmogaus teises Amerikoje
ir užsienyje“.

Na, bet užteks tų pavyzdžių.
Visi jie aiškiai byloja, kad pin-
gų yra, galima jų gauti. Tik
reikia mokėti ir sugebėti juos
pasiminti.

Nėra abejonės, kad net ir ši
garsioji Fordo fondacija remia
labai specifinius ir net nežino-
mus projektus. Atrodo, kad
paramas gali gauti įvairiausių
profesijų darbuotojai,
visokiosios organizacijos bei
mokslinės institucijos.

O kur esame mes? Kodėl lig

Rašytojas Aloyzas Baronas (1917.XII.12—1980.IX.7) skaito savo kūry-
bą viename iš daugelio literatūros vakarų. Nuotr. V. Maželis

Tais pačiais 1951 m., bet jau
Amerikoje, pasirodė antroji
Barono knyga — novelių ro-
manas „Debesys plaukia pa-
kaimui“. Ir čia herojai (ar gal
tiksliau: antiherojai) yra jauni
vyrukai, tuoj po karo pradėję
pamažu grįžti į normalesnes

gyvenimo vagas. Ilgoji ir nuo-
bodžioj kelionė traukiniu jie
sprendžia painius prasmės ir
moralės klausimus, savo tezes
ar atsakymų hipotezes pavaiz-
duoja eile pasakojimų iš gan
netolimos, daugiausia karo
meto patirties. Tuose pasakoji-

Kadangi gyvename Ameri-
koje, todėl turime ir elgtis, kaip
amerikiečiai. Prašykime ir
gausime.

Receptas tų prašymų reali-
zavimui: tegul mūsų darbščio-
ji Kultūros reikalų taryba
sukuria pakomise paramoms
iš įvairių fondacijų gauti. Tai
turėtų būti žinovų būrys, kurio
tikslas būtų surasti įvairias
fondacijas, išnagrinėti para-
mų (grants) gavimo sąlygas ir
galimybes ir paruošti arba
bent padėti paskiriems mūsų
mokslo žmonėms, rašytojams,
mokslo ir kultūros instituci-
joms planus — prašymus toms
paramoms gauti. Tai būtų
labai konkretus mūsų Kultū-
ros tarybos darbas.

Svarbu yra nesnausti. Svar-
bu yra pabandyti ką nors naujo
mūsų lešų kultūriniais
reikalais teikime. Mūsų aukų
rinkėjų kepurėlės mažos, o daž-
nai ir kiauros. Kodėl nepa-
bandyti sugauti tų dolerių, kurie
yra tikrose dolerių kasyklose
— turtingoje amerikiečių kiše-
nėje?

J. Šoliūnas

muose — novelėse atsispindi jų
o ištikrųjų paties autoriaus —
rūpestis: kaip sutaisyti mo-
ralinius principus su gyveni-
mo diktuojamais prieštaravi-
mais. „Nežudyk!“ — tai labai
aiškus įstatymas. Bet tasai teo-
retinis aiškumas greitai dingsta,
kai tenka suomišku peiliu
smogti sargybiniui į veidą,
gelbstintis nuo pražūties.
Kada tasai įsakymas suspen-
duojamas? Gal niekad, o gal jis
galioja ir tada, kai tenka jį lau-
žyti, gelbstint draugo gyvybę?
Tokius moralinių dėsnių pri-
taikymo neišsėmus mazgus
ir bando narplioti ilgai ir daug
kalbantys Barono herojai.
Galutinių atsakymų, žinoma,
neranda („... jie aiškūs tik ta-
da, kai apie juos negal-
voji...“), tačiau vis dėlto jie
linksta prie absoliutaus inter-
pretavimo, kompromisų panei-
gimo. Tai nepaprasti žmonės
— taip elgiantis ir kalbant,
jiems tenka sėdėti visų valdžių
kalėjimuose, ir tenka būt ap-
šauktiems kvailiais, bailiais,
net išdavikais. Gal net nere-
alūs, gal tai ne žmonės, o tik
autoriaus moralinės pozicijos.
Tačiau kaip tik dėl to ir įdo-
mūs, nes tokių žmonių, net to-
kių pozicijų, šiuo metu savo
tarpe kaip ir nematome.

Su sekančia knyga, „Užge-
sęs sniegas“, (1953 m.) Baro-
nas mėgina savo plunksną
sunkiam romano žanre. Gal
tai buvo truputį per ankstyvas
žingsnis, nes autorius, atrodo,
dar nebuvo visiškai „išliejęs
širdies“. Gal dar reikėjo vie-
nos novelių knygos — novelė-
se daug lengviau samprotauti,
gi romanais jau reikalingas sa-
vo gyvenimu gyvenančių per-
sonažų. Ši ilgą ir lėtai slen-
kanti sakmė apie karo audras
ir suirutę pokario stovyklose
dar skambėjo panašiai į au-
toriaus rūpestių monologą, ne-
pajėgdama į pirmąjį planą iš-
kelti jau savarankiškai
egzistuojančių veikėjų.

Lyg ir pailšėjęs nuo pirmo
bandymo novelių knyga „An-
trasis krantas“ (1954), Baro-
nas vėl grįžta prie romano.
1955 m. išleista knyga „Sodas
už horizonto“ buvo jau beveik
tradicinis romanas — suryškes-
niais personažais, aiškia fabu-
los linija, geriau apdorota vaiz-
dine medžiaga. Bet kartu jis
liko ir „baroniškas“ — pamar-
gintas aforizmais, gudriais veik-
ėjais filosofavimais, mėginimu
surasti prasmę sunkiai besi-
domančiuose gyvenimo
prieštaravimuose. Romanas
buvo įdomus ir naujoviškas sa-
vo tematika. Autorius čia vaiz-
davo gana retai mūsų literatū-
roj sutinkamus žmones —
daugiau darbininkus, o ne tur-
tingus ūkininkaičius, studen-
tus ar valdininkus. Tai, gali-
ma sakyti, skriaudžiamųjų ir
privilegiuotųjų tematika. Ro-
mano herojus — jaunas baž-
nytkaimio vaikas, skinas
kelį į šviesesnę ateitį, sunkiai
fabrike dirbdamas, lanko
suaugusių gimnaziją Kaune.
Takas į tą „sodą už horizonto“
nėra rožėm klotas, ir ne viskas
ten taip gražu anam legen-
diniam Kauno mieste.
Baronas aiškiai iškelia skir-
tumus tarp pasiturinčių po-
nų ir vargšų darbininkų. Yra ir
pagiežos tarp jų, bet nėra
neapykantos. Nėra ir tos ar-
(Nukelta į 2 psl.)

Apžvalginis žvilgsnis į Aloyzo Barono kūrybą

(Atkelta iš 1 psl.)

šios klasių kovos, kurią taip dažnai suranda sovietinės Lietuvos rašytojai, vaizdą tą periodą.

Trečiuoju savo romanu „Mėnesienė“ (1957) Baronas vėl grįžo į karo meto aplinkos vaizdavimą ir į neišsprendžiamų paradoksų sprendimus. Tik čia tie paradoksai jau nebuvo vien pusiau teoretiniai jaunų žmonių svarstymai prie butelio alaus, o tikri gyvenimo klausimai. Pagrindiniam romano herojui čia ne užteko svarstyti kas vertingiau: pareiga ar meilė? Jam čia teko susidurti su visai konkrečia moraline dilema: kuo būti — ar savo žmonos vyru, ar savo vaiko tėvu. Vidurio kelio juk nėra, kai tėvo vaiko motina nėra tavo žmona.

Kokio kito rašytojo herojai apsisprendimas nebūtų jau taip labai sunkus — jis eitų pas tą (ar vaiko motiną ar savo žmoną) kurią labiau myli. Bet ne Barono! Jo herojai yra priversti savo veiksmus pagrįsti moraliniais principais, ne emocijos diktuojama išvada. Bet šiuo atveju moraliniai principai yra abejose tvoros pusėse. Tad galim nuoširdžiai užjausti „Mėnesienės“ herojų, girdėdami jo tokį vidinį monologą:

„... Aš turiu eiti. Tėra vieni namai. Mano vaikas. Tėra viena tikra mano žmona, mano Irena. Tėra vienas Dievas ir viena mano motina, kuri liepė Jo klausyti.“

Tai kad „Mėnesienės“ vardas pagaliau padaro emocijinį sprendimą, visai nemoralų ir net negarbingą (palieka ir žmoną, ir vaiką), tai nesumenkina autoriaus pastangų duoti įdomų apsisprendimo kančios vaizdą, o tik dar ryškiau nušviečia bendrąją Barono tezę: pamokslauti lengva, bet pamokslais gyventi sunku. Sugėbėjimas atskleisti žmogų jo vidinių konfliktų šviesoj čia yra didelis pliusas. Dėka to „Mėnesienė“ yra ne tik viena geriausių Barono knygų, bet ir vienas geresniųjų to laikotarpio romanų mūsų literatūroje.

Išleides apyskaitinį rinkinį vaikams „Mėlynai karveliai“ (1958) ir religinių pasakojimų knygą „Valandos ir amžiai“ (1958), Baronas vėl grįžta prie romano. Tai 1960 m. išleista, ir dabar jau visų užmiršta knyga „Vienišis medžiaga“. Įdomi ji ne tiek savo literatūriniais privalumais, kiek fantastine tematika: ten jis aprašo kaip 1970 m. į išsilaisvinusią Lietuvą grįžta išeivis ir bando surasti savo vietą savam (ir vėl paradoksas), bet kartu ir jau svetimu tapusiam krašte. Žinoma, dabar jau persiritom per aštuoniasdešimtuosius ir, Lietuvon važiuojant, vis dar reikia maldauti sovietinės vizos. Bet, nors ir neatspėjus ateities, Baronas vis tiek lieka įdomus savo įžvalgia prognoze: „o kaip būtų, jei taip tikrai įvyktų“.

Po tiek knygų Aloyzas Baronas jau buvo vertas kokios nors premijos. Tiesa, premijos jis negavo už 1961 m. išleistą humoristinių eilėraščių rinkinį, tačiau vis dėlto tais metais laimėjo „Draugo“ romano konkursą už knygą „Lieptai ir bedugnės“, kuri vėliau buvo išversta anglų kalbon ir susilaukė palankaus įvertinimo. Tai nedažnas pas mus ir visai neblogas memuarinės literatūros pavyzdys. Tai tarsi autoriaus dienoraštis iš tų vargų ir pavojaus pilnų dienų, kuomet jis buvo vokiečių sugautas paauglės fronto darbas. Tai visą kosmarą Baronas atvaizdavo gana gerai, geru, realistiniu pasakojimu, be sentimentų ir be lietuviams įprastos savęs gailėsčio raudos.

Grįžęs vėl į novelių žanrą

knymomis „Saulės grįžimas“ (1964) ir „Išdžiūvusi lanka“ (1970), Baronas dar buvo atpažįstamas savo stilium, savo ritmiškai banguojamu sakiniu, tačiau daug kuo jau ir skyrėsi nuo pirmųjų savo knygų. Čia jo novelės jau buvo daugiau tampsnio sukirpimo, daugiau atpasakojančios įvyki, negu įvykiu iliustruojančios idėją. Jose daugiausia vaizdavo jau baigiančių Amerikoj įsikurti lietuvių gyvenimą, tad gal ir ne nuostabu, kad jo naujų novelių veikėjai jau nebeturėjo tiek laiko samprotauti apie abstrakčių idėjų maišatį gyvenime. Nežiūrint to, Baronas beveik visur išlaikė savo ankstesnį mėginimą nerašyti tik šiaip sau — nors ir paprasčiausias pasakojimas pas jį visada būdavo perpinamas prasmingu motyvu. Net ir menkiausia Marquette Parko gyventojų buities atkarpo jis sugebėjo įžūrėti kokios nors gyvenimo tiesos apraišką. Panašaus pobūdžio novelės, tik gal į ilgesnius pasakojimus išsitusios, sudėtos ir vėliau (1974 m.) išleistam rinkinyje „Silko tinklai“.

Amerikos gyvenimo tematiką Baronas skyrė ne tik novelėms, bet ir keletą romanų. Tik prieš pamintint juos, gal trumpai tekėtų prisiminti du romanus, kuriais autorius dar grįžo į karo ir pokario metų Lietuvą. „Vėjas lekia lyguma“ (1971) vaizdavo partizaninio karo laikotarpį ir kaip visi kiti šios tematikos romanai, parašyti išeivijoje, stokojo autentiškos patirties pamušalo. Daugiau dėmesio susilaukė romanai „Trečioji moteris“ (1966 m.). Šis romanas vaizdavo bevaikę lietuvių moterį, kuri iš nacių išgelbėjo žydų berniuką, jį išsiūnino, bet paskum jo neteko, po karo atsiradus jo tikriesiems tėvams.

Nors šis romanas ir sukirptas gan noveliškai, tačiau vis dėlto jisai vietomis sublygza gilesniu įžvalgumu į žmogišką būdį. Didelių filosofinių potekusių čia nėra. Baronas tenori priminti, kad verta būti doru žmogui, daryti gera, nors už tai ir nebus atlyginta. „Trečioji moteris“ laimėjo „Giedros“ korp. romano konkursą, ir vėliau buvo išversta ir į anglų kalbą.

Kiti trys Aloyzo Barono romanai, kaip sakėme, vaizdavo amerikietiską — lietuvišką aplinką. Tai romanai apie mus, čia esančius, nors kažin ar sutiktume save sutapatinti su visais jų herojais. Gal greičiau savo kaimynus — pažįstamus, nes veidrody, kurį mums prieš akis pastato Baronas, vaizdas ne visuomet labai dailus.

Ypač tai ryšku dar 1968 m. išleistam romane „Pavasario lietus“. Čia vaizduojama pati pilkiausia emigranto butis. Barono žmogus Amerikoj jau įsikūręs, tačiau dar neradęs patikimo ir prasmės naujose aplinkybėse. Beprasmybės kankinamas, jis parodo tamsiausią savo moralinio vėdo pusę. Už šią gobšų, pijokų ir mergišų galeriją kritikai, žinoma, autoriaus per daug neigė, bet skaitytojais, kaip ir visais Barono knygas, pirkto ir skaitė.

Geriau su kritikais ir dar geriau su premijų skirstytojais pavyko Baroniui romanu „Abraomas ir sūnus“ (1973). Laimėjo „Draugo“ konkursą, ir tuoj reikėjo antrosios knygos laidos. Čia pagrindinis veikėjas irgi gana beprasmiškai leidžia savo dienas Amerikoj, bet jis yra kur kas doresnis už savo tautiečius „Pavasario lietuvių“. Gal net per daug doras, per daug pilkas ir per daug užsidaręs, begyvenantis savo sūnaus ir anūkų gyvenimu. Toj knygoj, gambiai pasako-

Viena akimirka iš daugelio metų bendro ir kasdieninio žurnalistinio darbo, kada laikraštis jau atspausdintas ir galima judėti link namų: Kazys Bradūnas, Aloyzas Baronas ir kun. Pranas Garšva. Nuotr. V. Maželio.

Aloyzas Baronas žurnalistas

BRONIUS KVIKLYS

Aloyzo Barono žurnalistinio darbo pradžia siekia 1937 metus ir yra glaudžiai susijusi su jo pirmaisiais literatūriniais bandymais, nes tuo pačiu metu jis rašė ir korespondencijas bei straipsnius. Iš savo 62 gyvenimo metų žurnalistinį darbą jis dirbo 43 metus, taigi daugiau kaip 2/3 viso gyvenimo. „Draugo“ redakcijoje man teko drauge su juo dirbti beveik 13 metų. Per tą laiką abu labai sutartinai vilkome dienraščio paruošimo ir iš dalies jo techniško darbų našat lyg du vieno jungo jaučiai. Įspūdių bei atsiminimų apie velionį redaktorių būtų galima pririnkti labai daug. Velionio Aloyzo žurnalistinis kelias yra labai ilgas, platus ir gilus, taigi ne nebandyti jo pilniau nusakyti, pasitenkindamas keletu jo veiklos bruožų šioje srityje.

Ir pati žurnalistika, kuria mes suprantame literatūrinę publicistinę veiklą žurnaluose bei laikraščiuose, yra plati ir sudėtinga sritis. Pats žurnalistas gali būti tikrai eilinis žinių rinkėjas bei įvykių kronikos fiksuotojas. Bet dažnai jis būna ir redaktorius, politikas, visuomenininkas, dienos įvykių komentatorius. Ne visada lengva žurnalistą atskirti nuo rašytojo, dailiosios literatūros kūrėjo, nors tai vis dėlto yra įmanoma, ypač Aloyzo Barono atveju.

Apsčiai mūsų tautos vyrų buvo drauge žurnalistai ir valstybininkai. Išskirtinai minėtini Antanas Smetona, dr. L. Bistras, J. Purickis. JAV-bių senieji spaudos darbuotojai — dr. J. Šliūpas, dr. P. Grigaitis, L. Šimutis

damas pagrindinio veikėjo lūpmis, Baronas paliečia mūsų šeimų problemas, sukuria įtikinantį „tyliosios daugumos“ lietuvių — emigranto paveikslą.

Priešpaskutiniame Barono romane, „Laivai ir uostai“ (1979) išeiviai jau ne vien savo tarpe vargą vargsta, bet betarpiškai susiduria su šio krašto žmonėmis, su Amerikos gundymo elgtis praktiškai. Knygoje autorius gvildena prisitaikymo — ištikimybės dilemą, vaizduoja kiek daug vidinės energijos kainuoja — ir tėvams ir vaikams — norint ne išsprukti iš lietuviškojo geto, norint neiškeisti savo vidinių vertybių ir gyvenimo patogumų.

Be paskutiniojo romano „Mirti visada suspėsi“ ir novelių knygos „Trisdešimt istorijų suaugusiems“, tapusiomis jau pomirtinėmis autoriaus knygomis, kurios tikriausiai

buvo ne tik redaktoriai, bet ir lietuviškos visuomenės vadovai. Dar daugiau žurnalistų buvo drauge ir rašytojai. Čia išskirtinai minėtini dr. V. Kudirka, J. Tumas-Vaižgantas, Adomas Jakštas. Geras rašytojas ir kartu geras žurnalistas buvo ir Aloyzas Baronas.

Tačiau nėra lengva viename asmenyje suderinti rašytojo ir žurnalisto darbą. Rašytojo kūriniai neturi būti publicistiniai, o publicistiniai dažnai gali kenkti beletristiniai ataudai. Juk rašytojo temos dažniausiai nieko neturi bendro su šios dienos gyvenimu, su begančiomis aktualijomis. Jos nebūtinai turi būti paremtos tikrove; dažnai būna nuo dienos įvykių atitrūkusios, net fantastinės. Žurnalisto temos, priešingai, turi būti imtos iš šiandienos įvykių ir turi būti tikros. Žurnalistas privalo gyvai reaguoti į kiekvieną dieną naujai išskylančius klausimus, dalyvauti dienos problemų sprendime.

Lietuviui žurnalistui, ypač dienraščio redaktoriui, dar statoma daug ir kitų sąlygų. Jis turi būti akademikas, susipažinęs su užsienio ir vidaus politika, kultūriniais, visuomenininkas, lankytojas problemų sprendime.

Lietuviui žurnalistui, ypač dienraščio redaktoriui, dar statoma daug ir kitų sąlygų. Jis turi būti akademikas, susipažinęs su užsienio ir vidaus politika, kultūriniais, visuomenininkas, lankytojas problemų sprendime.

Aloyzas Baronas, nors ir nebuvo pasiekęs labai aukšto akademinio išsilavinimo ir nebuvo baigęs kurios nors žurnalistikos mokyklos, jau 1954 m. pradėjo dirbti profes-

gu statistiniai duomenys tikrai įspūdingi: 11 romanų, 8 novelių rinkiniai, 2 publicistikos knygos, 2 knygos vaikams, 3 humoristinių eilėraščių knygos.

Viso 26 knygos per maždaug 30 metų kūrybinį laikotarpį! Tai daug būtų jau ir profesionalui rašytojui, o kūrėjui, kuris rašyti tegalėjo laisvalaikio valandom, po kasdieninės duonpelnystės vargų, tai stačiai neįsivaizduojama. Dar galima pridėti, kad Baronas ar tik nebus labiausiai į svetimas kalbas verstas išeivijos rašytojas — dvi jo knygos išėjo anglų ir trys latvių kalbomis.

Kiekybė, žinoma, labai imponuojantis dalykas. Bet vien knygų skaičiumi rašytojo svaris savo literatūroje nematujamas. Čia jau svarbiau ne kiek, o kokios. Suprantama, kad ne visos Aloyzo Barono knygos buvo literatūriniai šedevrai. Jam visų tų 26 knygų ir

sienio žurnalisto darbą „Draugo“ redakcijoje. Per 26 įtemptų, be pertraukinio darbo metus jis buvo įgijęs visus gero žurnalisto privalumus. Buvo labai apsiškaitęs, atidžiai sekdamas ne tik tiktai išeivijos, bet ir pogrindžio, okupuotosios Lietuvos valstybinę ir laisvųjų kraštų spaudą. Buvo perskaitęs beveik visus išleidžiamus dailiosios literatūros veikalus, publicistinius raštus. Lankydavo kultūrinius rengimus, vedė platų susirašinėjimą su daugybę mūsų visuomenininkų bei kultūrininkų, redaktorių.

Ypač aktyvus buvo „Draugo“ dienraščio puslapių paruošimo darbe. Kiekvieną savaitę pateikdavo jam po 1-2 vedamuosius rašinius, kuriuose publicistine tvarka kėlė lietuviškojo gyvenimo aktualijas. Jo mėgiamiausios ir dažniausiai lietiomas temos buvo literatūrinis gyvenimas, Lietuvos laisvinimo klausimai, antisovietinė veikla. Nors buvo gimęs ir augęs neturtingo padidinio darbininko šeimoje ir ilgą laiką labai skurdžiai gyveno, taigi, anot bolševikų, „geros socialinės kilmės“, sovietinio režimo nemėgo, neapkenė ir iki paskutinio gyvenimo atodūsis su juo kovojo. Literatūriniais klausimais rašė „Drauge“, jo kultūriniame priede, „Atėityje“, „Aiduose“ ir kai kur kitur.

Redakciniame darbe kiekvieną dieną jam tekdavo daug laiko skirti žinių rinkimui, atsiųstų korespondencijų taisymui, iliustracijų bei jų parašų paruošimui. Būdavo dienų, ypač vasaros metu, kai trūkdavo žinių iš lietuviško

Redakciniame darbe kiekvieną dieną jam tekdavo daug laiko skirti žinių rinkimui, atsiųstų korespondencijų taisymui, iliustracijų bei jų parašų paruošimui. Būdavo dienų, ypač vasaros metu, kai trūkdavo žinių iš lietuviško

nereikėjo tapti pripažintu rašytoju. Jei jis tebtų parašęs „Debesys plaukia pažemiu“, „Mėnesienė“ ir „Sodas už horizonto“ — vis tiek būtų įėjęs mūsų literatūron kaip svarus, rimtas prozininkas. Bet, antra vertus, ir kitos jo knygos neliko bevertės. Jos praturtino mūsų literatūrą, duodamos ryškius portretus benamių, besiblaškančių pokario jaunųjų, nutapę plačią panoramą beklaidžiojančios lietuvių išeivijos Amerikoj. O tai atlikdamos, jis atverdė durų plyšį ir į vidines žmogaus paslaptis. Už tai A. Baronas lieka gyvas ir mūsų atmintyje, ir mūsų literatūroje.

(Paskaita, K. Keblio skaityta rašytojo Aloyzo Barono mirties metinių minėjime — akademijoj, Jaunimo centre, Chicagoj, š.m. lapkričio mėn. 21 d. Minėjimą rengė Lietuvių Fronto Bičiulių Chicago sambūris).

(Zodis, Br. Kvikielis, Aloyzo Barono mirties metinių minėjime, Jaunimo centre, Chicagoje, 1981 m. lapkričio 21 d.)

Kas lietuviškai knygai neleistų numirti

Atsimenu, kadaise susidomėjęs perskaičiau didžiulį Vinco Kazoko (Pradalgės IX knygoje) straipsnį ir gal kiek mažesnę Algirdo Titauš Antanaičio (Akiračiuose) pasisakymą dėl lietuviškos knygos leidybos. Abu šaukė, kad reikia gelbėti knygą, neleisti leidykloms numirti.

Tada buvau ir aš parašęs savo pasiūlymą, atsiliepdamas į gerasirdžių idealistų pasisakymus. Tačiau pagalvojau, kad mano toks rašymas yra tuščias darbas, ir niekur nepasiunčiau tos savo nuomonės. O sakiau, kad jeigu tie idealistai patys galėtų, kaip kadaise Jurgis Bielinis po Lietuvą, pasikrovę po vežimėlių knygų, vienas pavažinėti po savo Sydnėjų, o kitas po Chicago, vis sustodami ties lietuvių kiemais, tai tikrai, kad jiems pasisektų — pardardėti vakare namo tuščiomis vežėčiomis, pinigines prisivarę dolerių, ir už tą žygį iš komisio gal pajėgtų nusipirkti per dieną nusistuksenusiems savo arklukams pašaro... Taip, sakiau, tik toksai važinėjimas ar vaikščiojimas pakiemiais gal ir padėtų knygai pasklisti, bet ne įrodinėjimai, tegu ir labai gražūs.

Taip tvirtinti turėjau ir konkretų pavyzdį, ką gali rūpestingas platintojas. Dabar man naują pavyzdį paklojo angliškasis laikraštis, kuris

parašė apie dabar jau astuntą savo romaną išleidžiantį Fieldą Unwiną, gyvenantį Anglijos Kembridže.

Jis buvo 60 m. amžiaus, kai parašė pirmąjį romaną. Persispausdino tą jo kūrinių vietinis laikraštis, ir žinomoji Methuen leidykla sutiko išleisti, bet tik po dvejų metų. Unwinas buvo pasiryžęs parašyti kasmet po romaną, dėl to jam buvo neįpriimtina leidyklos sąlyga. Jis pats užsakė atspausdinti 10,000 egz. Spaustuvininkai juokėsi, girdi, bus gerai, jei 200 išplatinsi. O jis siūlė miesto knygynams, pats ėjo pakiemiais ir išpardavė visus iki vieno egzemplioriaus.

Per septynetą metų jis ištikro parašė, atspausdino ir išplatino septynis romanus. Jis vis įsitaisydavo įdomų darbą, tad ir medžiagos turėjo geros. Dabar jis jau pensininkas, tai turi teisę nemokamai važinėti autobusais 25 mylių spinduliu. Dar vis išplatina kiekvienos knygos iki 4,000 egz.

Žinoma, mano sydnėjietis ir čikagiešis bičiuliai vieni po tiek nepajėgtų išplatinti. O kai tų lietuvių subūrusių miestų yra daug, jeigu kiekvienam jų būtų po idealistą, apie knygos mirtį gal ir nebereikėtų kalbėti. Bet pagimdyk tu, žmogau, tų idealistų!

B. Kazimieraitis

gyvenimo. Redaktoriams tekdavo patiems jų pasiūkoti. Ir Aloyzas Baronas čia būdavo pakankamai išradingas, sugebėdamas kartais iš menko faktelio sukurti naudingą informaciją.

Daug laiko tekdavo skirti ir techniškiems dienraščio paruošimo bei laužymo, iš dalies spaustuvės darbams. Ir čia jis buvo sumanus, greitas, pakankamai atidus. Be to, visur ir visada punktualus. Gerai prisimenu dienas, kada jis jau smarkokai sirgdamas, paskutiniomis gyvenimo metais punktualiai atvykdavo į redakciją. Net ir tada, kai karo metais sužeista koja atsisakydavo jam tarnauti ir kai normaliose aplinkybėse toks ligonis turėjo būti jeigu ne ligoninėje, tai namie, velionis Aloyzas punktualiai atvykdavo į redakciją, kartais net sunkiai laiptais užlipdamas į antrąjį aukštą.

Apskritai tenka minėti Aloyzą kaip humoristą. Humoro negalima išmokyti — humoristui reikia gimti. Ir jis buvo juo gimęs. Gal per visą šimtmečio ketvirtį jis „Drauge“ vedė humorą — „Spyglių ir dyglių“ skyrių, dažniausiai pats vienas jį prirašydamas.

Baigdamas savo neįsiamų ir tikrai pripuolamą kūrį darbų įvertinimą, noriu pastebėti, kad velionis A. Baronas, dirbdamas žurnalistinį darbą, visą laiką siejojo tiktai Lietuvos ir lietuvių reikalais. Jis visur ir visada stengėsi iškelti mūsų nelaimingus tautos bei tautiečių kančias, parodyti saviems ir svetimiems okupantų žiaurumą, mūsų laisvės kovotojų karingumą ir tautos būdėlių žiaurumą. Jis visą laiką tikėjo, kad Lietuva vėl bus laisva bei nepriklausoma ir kai kuriuose raštuose jau vaizdavo atkurtos nepriklausomos Lietuvos gyvenimą, išeivio į gimtąją žemę grįžimą.

Skandus likimas nedo Aloyzui savo akimis išvysti Lietuvos laisvės dienų. Tačiau jis paliko mums ir ateities Lietuvai be galo didelį literatūrinį bei publicistinį palikimą, kurio ir ateinančios kartos nepamirs.

(Zodis, Br. Kvikielis, Aloyzo Barono mirties metinių minėjime, Jaunimo centre, Chicagoje, 1981 m. lapkričio 21 d.)

Medicina IV Mokslo ir Kūrybos simpoziume

PLGS-gos delegatai simpoziumo organizaciniam komitete buvo Gediminas Balukas ir Domas Giedraitis. Medicinos mokslinei programai organizuoti buvo paskaitos dr. Rimgaudas Nemickas, kardiologas, Loyolos u- to profesorius ir Illinois Masonic Medical Center širdies ligų skyriaus direktorius.

Medicinos programa buvo suorganizuota ne vienai temai nagrinėti, bet buvo įvairi, pagal autorius ir jų dirbamus darbus savoje specialybėje. Medicinos paskaitos buvo suskirstytos į 4 sesijas ir jos vyko ketvirtadienį ir penktadienį (lapkr. 26-27 d.), viso buvo skaityta 11 paskaitų. Be to, dar buvo stomatologijos sesija, kuri vyko penktadienį tuo patiu laiku, kaip medicinos paskaitos. Stomatologijos sesijai vadovavo Nijolė Remeikienė, University of Illinois profesorė. Šioje sesijoje buvo skaitytos 6 paskaitos. Prie medicinos buvo priskirta dar ir biologijos sesija, kaip gamtos mokslų šaka. Ši sesija vyko šeštadienį (lapkr. 28 d.), skaitytos 5 paskaitos, sesijai vadovavo Jonas B. Genys, Marylando u- to profesorius. Fizinio aukštesnio nereikėtų priskirti prie medicinos srities, nors paskaitai ir skaityt dr. F. Kaunas.

MEDICINOS paskaitos vyko lietuvių kalba. Tai didelis laimėjimas, nes medicinos mokslai dar skėčia pažangą ir terminologija yra gana sunki, ypač jauniems. Paskaitos vyko mažoje salėje, nors klausytojų buvo tik nuo 30 iki 64 žmonių. Penktadienio vietos gydytojams buvo daroma diena, gal todėl jų mažiau ir atsilankė. Dr. Nemicko pakviesti paskaitininkai buvo gerai sugrupuoti ir galėjo pateikti daugelį gydytojų ir kitų, besidominciu medicinos mokslu. Priemonės vaidinėti demonstracijai buvo patenkinamos.

Audrius Plioplys, bebaigias re- ta specialybę - pediatriinę neurolo- giją, skaitė apie kerniterus - sme- genų gelta (geltingę). Pakankamai gera lietuviška tarsena įsūrodė, kaip surado ryšį tarp naujagimio geltos ir kūno svorio sumažėjimo. Originaliais tyrimais nurodė, kaip nustatyti saugų bilirubino kiekį kraujyje ir kada daryti visutinę kraujo transfuziją. Audrius buvo naujas dalyvis šiame simpoziume ir pasirodė, kaip rimtai besigili- nantis savo specialybėje. Jis yra taigi ir menininkai dalyvau- jantys parodose.

Arvydas Vanagūnas, gastro- enterologas, jau žinomas moksl- nių susirinkimų paskaitininkas, skaitė apie pagerintus paslėptą kraujo tyrimus ir jų tikslumą. Nors tai buvo apžvalginė paskai- ta, tačiau gerai pailiustruota savo paties patyrimų duomenimis, kas paskaitai teikė originalų toną. Vanagūnas gerai valdė lietuvių ir anglų kalbas, neturėjo jokių pro- blemų terminologijoje.

Mindaugas Vygasas, dažnai girdimas gydytojų susirinkimuose, jau pažengęs tyrimuose ir reti- nės, ir stiklakūnio naujoji chirur- gija, skaitė apie naujausius akies ligų diagnozės ir gydymo meto- dus. Nauja lietuviška terminolo- gija vartojo vykusiai. Metodškai aptarė lėšų praeitį ir vėliausius mikroskopinius akies dugno chi- rurginius būdus, paremtus paties patyrimu.

Linas Sidrys, naujas akių ligų specialistas, kalbėjo apie ragenos herpesines ligas, duodamas pa- vyzdžius iš savo patyrimo, nau- dojo spaudai paruotą darbą. Leonas Bekers, patologas, skai- tė paskaitą apie specialią celę, ran- damą leukemijoj. Plaukuotai celi-

nustatyti leukemijos susirgimuo- se naudojo tris metodus ir rado, kad tokiuose susirgimuose suke- liamas vaskulitas su aneurizmo- mis. Rimgaudas Nemickas, autori- tetingai kalbėjo apie ankstyvą šir- dies raumens ravaskularizaciją nepastovioj anginoj. Panaudoda- mas savo duomenis, aiškino sun- kiai suprantamą sindromą prieš išstinkant širdies priepuoliui. Nesu- kontroliuojamiems pacientams patarė įvesti balioną į aortą, prieš darant širdies kateterizaciją, o šir- dies raumens revaskularizaciją daryti, tik pašalinus angiozinus simptomus. Gerai skambėjo jo naudojami nauji lietuviški medi- ciniški terminai.

Eugenijus Gedgaudas, iškilus radiologijos profesorius, jau žino- mas ir už JAV ribų, kalbėjo lie- tuviškai, palikdamas terminolo- giją lotyniškai. Plačiai apžvelgė radiologijos pažangą ir interven- cinę radiologiją. Dalinosi savo il- gų metų patyrimu, pademonstra- vo savo kai kuriuos intervencinius darbus ne tik skaidrėmis, bet ir sa- vo gamintu filmu. Per odą įvesti instrumentai su fluoroskopijos pa- galba atlieka tai, ką atliktų laike sunkios operacijos. Kalbėjo ir apie angioplastiją, pašalinant arterijų susiaurėjimus ar užstovėjimus be operacijos atrinktiems pacien- tams.

Jonas Daugirdas, sklandžiai kalbėjo apie šūnies ultrafiltracijos kraujo apytaką. Tai sudėtingi laboratoriniai tyrimai, originaliai Daugirdo panaudoti, apie kuriuos jis jau kalbėjo Paryžiu ir kitur tarptautiniuose suvažiavimuose. Puikiai naudoja anglų ir lietuvių kalbas, sklandžiai naudoja lietu- višką terminologiją.

Daina Variakojis, pasidalino vaikų leukemijos naujausiais pasiekimais. Perdavė daug ir įdo- mis medžiagos.

Jonas Medaitis, irgi patologas, dažnai kalba gydytojams savo e- lities temomis, kalbėjo apie elek- troninio mikroskopo pagalbą ink- stų biopsijoj. Tai apžvalginė paskaita, kartu susumuojanti ir sa- vo atliktų darbų rezultatus. Nuro- dė, kiek daug pasiekta elektronio- nio mikroskopo pagalba ir kuria kryptimi eina naujaisi šio metodo tyrimai.

Tomas Kisieliū, kalbėjo apie naujausius krūties vėžio gydymo būdus. Tai apžvalginė paskaita, palyginant skirtingų gydymo bū- dų rezultatus. Onkologijos srities terminologija nesudarė jam sun- kumų.

STOMATOLOGIJOS sekcijai vadovavo ir paskaitininkas pa- kvietė Nijolė Remeikienė, Illinois u- to profesorė. Visi kalbėjo lietu- viškai, pasinaudodami skaid- rėmis. Visos paskaitos buvo gana aukšto lygio ir informatyvios. Ankstyvesniuose simpoziumuose šios sesijos nebuvo. Susidomėji- mas buvo gana didelis. Gaila tik, kad sutapo su medicinos sesije. De Remeikienės, dar čia paskaitas skaitė Grace B. Austin, Arūnas Vaitiekaitis, Elena Liutukas, Ma- rija Vaitiekaitis ir Lina Kriaučiū- naitė -Tharp.

BIOLOGIJOS sesijai vadovavo Jonas Genys, Maryland u- to pro- fesorius. Jis skaitė paskaitą apie polyploidų indukciją, dvigu- binant chromozomų skaičių. Bu- vo apžvelgta gana sena literatū- ra, net nuo 1937 metų. Paminėjo ir savo tyrimus, naudojant kolci- ną. Aptarė gaunamus rezultatus, bandant išvystyti naujas atspa- rias atmainas.

Dar kalbėjo Teresė Balčiūnas

apie gintarą, jo įvertinimą ir imi- tacijų atpažinimą. Gražiai apibū- dino gintaro savybes, tačiau buvo pasigesta cheminės analizės ir mokslinio gintaro amžiaus nusta- tymo. Buvo pademonstruotas gin- taro rinkinys, gausus labai retais ekspanatais.

Birutė Saldukas, kalbėjo apie naftos turtus Lietuvoje. Tai buvo daugiau informacinė medžiaga, žvelgiant į turimus duomenis.

Atkreiptinas dėmesys į Edmun- dą A. Arbą, kuris aiškino analizę bestuburių nervų sistemos elge- nos pagrindų. Buvo vaizdžiai atpasakoti tyrimai ir jų eiga, nagrinėjo elektrinių nervų ląstelių pulsavimą. Tema buvo sunki, bet nagrinėjime nepasimetė. Gerai valdė lietuvių kalbą.

Paskutinis kalbėtojas Tomas Žiuraitis svarstė transformistinę evoliucijos definiciją. Apžvelgė planetas ir žemę, prieš prie biolo- gijos ir dėstė gyvybės atsiradimo teorijas bei nagrinėjo, ar transfor- matinė evoliucijos definicija yra pagrįsta faktais.

Išvados. Medicinos programa suorganizuota įvairi, nors negau- si, nepalyginama su inžinierių ar kitų sričių savo gausumu. Savo įvairumu galėjo patenkinti ir pa- traukti daugelį gydytojų. Gal rei- kėjo programą anksčiau paskelbi- ti, kad iš anksto būtų galima atsipalaiduoti nuo darbų. Pasigė- dau bent vieno simpoziumo, pvz. apie lietuvių tautos prieaukį, oku- pacinę sveikatos apsaugą ar kita populiarese tema, per kurią būtų galimas sueti į geresnį kontaktą su visuomene, kaip ir įvyko kituo- se bendruose šio Mokslo ir Kūry- bos susibūrimo simpoziumuose.

Chicagoj ir apylinkėse gyvena ir dirba arti 300 lietuvių gydytojų. Medicinos ir kitose paskaitose jų suskaičiau tik iki 20. Vietiniai gydytojai visiškai nesidomėjo sim- poziumu. Buvo keletas iš toliau at- važiavusių, iš Clevelando, Ak- rono, o su paskaitomis net iš Minesotos. Kokios tokio reiškinio priežastys? Šiais metais gydy- tojai jau turėjo savo dvimetinį su- važiavimą Chicagoje su gana pla- čia mokeline programa. Žiemą buvo suorganizuota klinikinė kon- ferencija kalnuose. Simpoziumo programai nebuvo parūpinti kre- diti, kurių gydytojai turi per me- tus surinkti apie 50. Gydytojų ina- šas, ir kaip dalininkų, ruošiant simpoziumą, vis dėlto turėtų būti aktyvesnis ir didesnis. Apie tai tu- rės pagalvoti V-jo simpoziumo ren- gėjai.

Aplamai reikia laikyti šį ketvir- tajį Mokslo ir Kūrybos simpoziumą gerai pavykusiu. Jautėsi jėga, kuri galėjo pajudinti ir didžiausią pesimistą, galvojančią, kad lietu- vybė ir lietuviškoji kultūra išei- vijoje nyksta. Kazys Ambrozaitis

Ir dosni, ir kūrybinga

Pianistė Raimonda Apeikytė Los Angeles lietuvių ir lietu- vių tarpe turi gausų gerbėjų būrį. Todėl ji jos koncertą gruod- džio 12 d. susirinko daug klausytojų. O tai tikrai džiuginantis faktas, žinant, kaip liesai atrodė salė per praėjusius šeštadienį rengi- nius.

R. Apeikytės reikšmę lietu- vių kolonijai gan tiksliai api- būdino prelatas Jonas Kučin- gas: „Tai menininkė, kuri savo Dievo jai duotu talentu taip dosniai dalijasi su visais ir visomis progomis“. Tiesiog neįsivaizduoju, ką be Raimon- dos darytų vietiniai ar gastro- liuojantys solistai. Jos fortepijono palyda yra visuo- met nuoširdi, skoningai niuan- suota ir daugeliu atvejų palai- kanti vokalistų pusiausvyrą.

Bet ar tas akompaniatoriš- kas dosnumas „su visais ir visomis progomis“ yra naudin- gas pianistės interpretaci- niam menui? Ar „verga- vimas“ kitų pasirinktam repertuariui neapdina subti- laus jausmo savo mėgiamų kompozitorių muzikai?

Šitaip galvojau, išklausęs Raimondos paskambintos W. A. Mozarto Fantazijos ir sona- tos Nr. 18, do minor. Technika be priekaišto lanksti. Frazavi- mas vietomis švarus švaru-

Poetas Maironis, nuo kurio gimimo šiemet lapkričio 2 d. sueina 120 metų ir nuo poeto mirties birželio 22 d. sueina 50 metų. Sukakčių proga šių metų Poezijos dienų Chicagoje pirmoji diena (gegužės 28 d.) skirta Maironiui: paskaitą apie Maironį ir jo kūrybą skaitys poetas Bernardas Brazdžionis, o Maironio poezijos ir dainų recitalį atliks Elena Blandytė.

MAIRONIS

POEZIJA

Išvydau ją, kai vakarinė
Žvaigždė skaisčiai dangaus mirgėjo,
O marių erdvė begalinė
Nuo pilno mėnesio tviskėjo.

Gamtos ramumo ir svajonės
Zefyro nedrumstė dvelkimas;
Ramiai išėjus vargo žmonės,
Padangiais skrido seravimas.

Išvydau ją ant marių krašto;
Skrusčiai, kaip marmuras, išbalę;
Iš jos akių skaisčiai be rašto
Tylaus ilgėjimosi begalę.

Gamtos ramumas neramino
Jos iškentėjusios krūtinės;
Nuo žemės asarų vadino
Sesutę žvaigždės sidabrinės.

Iš lūpų skundo negirdėjau,
Tiktai jaučiau jos širdį baugią
Ir netikėtai pamylėjau
Našlystės mano liūdną draugę.

O ji, padavusi man lyrą,
Į tą užburta vedė šalį,
Kur takas asaromis byra,
Kurio retai kas eiti gali.

Gražių paslaptis nurodžius,
Ji širdį man jausmingai gildė;
Jai stebuklingus davė žodžius
Ir ausį dainomis pripildė.

Gražus regėjimas prapuolė,
Ir kraujus gyslose sustingolė...
O vis negal širdis varguolė
Užmiršti veido paslaptingo.

1909

NUO BIRUTĖS KALNO

Išsėpus plačiai vakarų vilnimis,
Man krūtinę užliek savo šalta banga
Ar tą galią suteik, ko ta trokšta širdis.
Taip galingai išreikšt, kaip ir tu, Baltija!

telis. Vis dėlto visas dalykas išėjo prislopintas, mano diletantiška išmone sveriant, be Mozartui įprasto žėrinčio lengvumo. Kur kas įtaigiau tapo atlikta F. Chopino Baladė, opus 23, sol minor. Ši daly- kų pianistė yra skambinusi pasirodymuose anksčiau. Ji moka išgauti dainingą grožį iš tyliųjų sielos stygų, iš amžino liūdesio.

Su panašiu melanchlišku susitelkimu buvo atlikta E. Granados siutos „Goyescas“ gražiausioji dalis „Quejas o la maja y el ruiseñor“ (Rauda arba gražuolė ir lakštingala). Įdomu pasekti, kaip šiame kūrinyje ilgesingas nuotaikas apgaubia žaismingas lakš-

tingalos trelis.

Man regis, kad Raimonda itin linksta prie dramatiško, audringo pasisakymo, romantiškai sparnuotos improvizacijos. Stai latvių kompozitoriaus Janis Medinš keturių parinktų dainų ciklas kaip tik ir buvo sklindans improvizaci- nio polėkio, su paslaptina gilaus išgyvenimo paskelte.

Koncerto pabaigoje nuskam- bėjo gerai įvaldytas F. Liszto Mefistofelio valsas Nr. 1, opus 110. Čia pianistė parodė suge- bėjimą visa klaviatūros plot- me (pirštų skrydžiais) išju- dinti muzikos gaivalingiausias gelmes. Gal dėl to po šios technškai audringos mani- festacijos bisui iš inercijos ji

Kaip ilgėjau tavęs, begaline, plati!
Ir kaip tavo išgirst paslaptinių balsų
Aš geidžiu, tu pati vien suprasti gali,
Nes per amžius platių nenutildai bangų!

Liūdna man! Gal ir tau? O kodėl, nežinau;
Vien tik vėtrų prašau, kad užkautų smarkiau:
Užmiršimo ramaus ir tarp jų nematau,
Betgi trokštu sau marių prie šono arčiau.

Trokštu draugo arčiau: juo tikėti galiu;
Jis, kaip audrą, nujaus mano sielos skausmus;
Paslapties neišduos savo veidu tamsiu
Ir per amžius paliks, kaip ir aš, neramus.

1895

NEBEUŽTVENKSI UPĖS

Nebeužtvenkis upės bėgimo,
Norint sau eitį jį pamažu;
Nesulaikysi naujo kilimo,
Nors jį pasveikinti tau ir baisu.

Naujos idėjos — darbas ne vaiko:
Užtventkos mėtų audrų žaibus!
Nesustabdysi bėgančio laiko:
Vaikas tik trukdo amžių darbus.

Vyrai lietuviai, auštančią dieną
Mūsų nors sūnūs visgi išvys!
Griaukime amžiais užverstą sieną,
Norint gailėtus jos beprotys!

Amžiais pavergtą kelias tėvynė;
Jos atgimimą jaučia dvasia.
Ginkim, kaip mūsų prosenių gynė!
Žadinkim brolius meile draisia!

Ginkime kalbą, žemę, jos būdą!
Stokim į darbą, kaip milžinai!
Laimina Dievas sėjamą grūdą,
Laimina vaisių: gema šimtai.

Kas vakarykščio sapno ieškotų,
Tam labą naktį galim užtraukt;
Svetimą rūbą kas dar nešiotų,
Tam nusibostų galo belaukt.

1895

TAIP NIEKAS TAVĘS NEMYLĖS

Jau niekas tavęs taip giliai nemylės,
Kaip tavo nuliūdęs poeta!
Ar kas ir kančių tiek pakelti galės
Tikiai dėl tavęs, numylėta?

Kiek asarų jam išriedėjo griauzdžių,
Kiekysk, kaip žvaigždė sidabrinė,
Per kiauras naktis nesumerkė akių,
Kai uždegi jauną krūtinę!

Kas suteikė tau, numylėta, graži!
Tą įstabią, slaptąją galią,
Kurio j dausos jojo dvasią neši;
Vėl dega jam norai atšalę!

Daug žemės puikių ir gražių dukterų
Jo širdį pavergti norėjo;
Dėl dainų — žiedų, dėl eilių įkvėptų
Ir auksą, ir vardą žadėjo.

Tau puikūs pečių neapsuop šilkai,
Tu proto netemdai gražybę, —
O tu tik viena širdies raktą radai
Skaisčia savo skausmo gilybė!

Bet jam tos negaila jaunystės giedros,
Kad skausmo širdis nesuaprot;
Nes veidu žydros užtektėjai aušros,
Ir naują pasaulį jis mato.

Tada tai jo gema pirmoji giesmė,
Liūdnosnė už girių ošimą,
Nes švieti jaunam, kaip aukštybių žvaigždė,
Ir šventą neši įkvėpimą.

Pasklido giesmė po tą šalį toli,
Kur Nemuno vandenys bėga;
Pažino tave ir pamilo visi:
Ir rūmai, ir sodžių sėrmėga.

Poetams kitiems numylėta ranka
Iš laurų vainiką nupynė,
Tu jį nors atmint ar atminsi kada?
Tu, jo numylėta t e v y n e !

1892

pagrojo Giedros Gudaus- kienės „Žemės drebjimą“.

Atseit, su katastrofos vaizdu tapo užsklęstas koncertas.

Zvilgtėkime į Raimondos kompozicijas, atliktas antroje dalyje. Giesmė „Atleisk man, Viešpatie“ (Vincas Kazoko žodžiai) padainavo bosas Rimtautas Dabšys. Įspūdis nekoks. Dainininkas vos vos ištempė jam pavestą pareigą.

Kas kita su Putino lyriš- kuoku „Romansu“, pradžiu- ginusiu malonia melodija. Atli- ko Birutė Dabšienė. Jeigu soli- stė dainuotų su šiek tiek aiškesne dikcija ir su atviru žvilgsniu į klausytojus, o ne į atokius skliautus, romansas būtų nuskambėjęs dar gražiau.

Po to Birutė atliko Raimondos „Motiną“ (B. Brazdžionio žo- džiai). Tonacija ir stiliumi pastaroji daina lyg ir šliejasi prie B. Budriūno „Skausmo“, (skirto motinai).

R. Apeikytės kūrinys fortepi- jonui „Fantazija“ yra perdem įvairus nuotaikomis ir spal- vomis. Pinasi lyriniai ir dramatiniai pradai. Jų sankry- žoje išryškėja jaunos kompo- zitorės sielos paveikslas: subti- lus šopeniškas susimastymas rungiai su veržliu, i audras pasinešusiu temperamentu. Kol kas Raimondos interpre- tacijose bei kūryboje persvara turi audringoji pusė.

Pr. V.

Trie daktarai Mokslo ir kūrybos simpoziumo pertraukų metu Jaunimo centro kavinėje, Chicagoj. Iš kairės į dešinę: dr. V. Saulys, „Medicinos“ mėnalo redaktorius; dr. A. Razma, Lietuvių Dienų 1983 metais organi- zatorius, ir dr. K. Ambrozaitis, III Mokslo ir Kūrybos simpoziumo organizacinio komiteto pirmininkas. Nuotr. P. Maletos

Meninė tikrovė šokyje

Gaivus vėjas pasitinka artėjantį prie elegantiškų Sydney operos rūmų. Balzani rūmų sparnai šauna ryškiu lanku dangaus mėlynėn. Aplinkui — uosto žalsvi vandens, grakščios įlankos, saulė tolimi priemiesčiais.

Aukšta laiptų simfonija eilėmis užbėga net ligi horizonto. Nuolatinis, spalvingas žmonių srautas. Galėtų tai būti rudens ar pavasario sezonas — kai ilgiems mėnesiams atsiveria puošnios koncertų salės, Operos ir Dramos teatrai, šimtai mažesnių salių. Degasi šviesomis aukštos rūmų salės.

Labai populiarius yra Australijos Baletų sezonas — tai gal stipriausiai reprezentuojanti šį kraštą meninė jėga, turinti ryškų, savitą stilių, platų, turtingą repertuarą (klasiško ir modernaus šokio). Pasaulinio garso choreografai yra sukūrę apšviestą pirmąjį baletų šiai jaunai, spontaniškumui, šviežumui pagausinčiai žiūrovus baletu grupę.

Originalia, savita interpretacija ryškiai išsiskiria iš šios grupės lietuvių šokėjas Juozas Janušaitis. Aukštas, gražiai nuogęs, stiprių veido bruožų, ypač įtikinantis dramatiškose rolėse, Janušaitis yra sukūręs nemažai išskirtinų rolių. Baletu studijas pradėjęs pas Madam Babichevą Adelaidėje (6 metus), gauna stipendiją tolimesnėm studijoms ir priimamas į Australijos aukštąsias baletų mokyklas Melbourne. Studentai čia patenka tik didelės atrankos keliu. Po dvejų metų intensyvaus darbo šioje baletų mokykloje, kur šalia reguliarių klasiško šokio klasių yra ir muzikos, dramos, baletų istorijos, privalomos klasės, ir vėl atrankos keliu (iš 40-ies studentų tik keletas gabiausių) Janušaitis patenka į Australijos Baletą.

Pomėgis šokiui — judesiai pradėjo formuotis jau labai ankstyvoje vaikystėje, kai Juozas valandas praleisdavo plastikos — išraiškos šokio studijoje, motinos vadovaujamoje. Gražus — ritmingas judesio plaukimas — taip pat traukė akis ir, atrodo, taip lengvai, be pastangų, beveik spontaniškai išgaunamas — pirmieji vaiko išpažintys. Tad labai nustebo (ir net nusivylęs), kad fiziniai toks varginantis yra šokio kelias, kai jau pats pradėjęs pirmuosius žingsnius ir pajutęs kietą discipliną klasiško šokio studijoje. Kitas — giliai dramatiškas, vaizdas palikęs mažamečio atmintyje — degantys naktys pirmųjų tėvų statytėje mediniai namai gražiajame Mt. Gambier mieste, Pietų Australijoje. Miesto apylinkėse žavėjo labai mėlyni ežerai, aukšti pušynai, upė, kur važiuodavo unguriauti, ir dramatiškai grąsinantis vulkanas, nors ir seniai jau užgesęs.

Malonu pastebėti, kad Juozas Janušaitis gražiai kalba lietuviškai ir mokosi šiuo metu modernios graikų kalbos. Kalba vokiškai, šiek tiek latviškai ir rusiškai.

Janušaitis individualus stilius išryškėja dramatiškose ir lyriškose rolėse ir velesniuuoju laiku — charakterio rolėse. Puikiai apvaldyta technika, gražiai išjausta, interpretuota rolė, muzikalumas — išskiria Juozą iš būrio šokėjų. Australijos Baletu Janušaitis šoka jau 15 metų. Pažymėtina, kad Australijos Baletas yra tarpe šešių pačių geriausių pasaulio klasiško baletu grupių, dar šiais metais laimėjęs tarptautinį Diaghilev Prize for excellence ir jį Joanne Michel — daugiausia žadanti jaunutė šokėja — tarptautinį Pavlova prizą. Pasisekimas

šios grupės Australijos teatrų scenose ir užjūrio kraštuose — nepaprastas. Yra buvę Šiaurės ir Pietų Amerikoje, įvairiose Europos ir Rytų kraštuose. Šiais metais dalyvavo ir Meksikos Festivalyje, kur pasirodė ir kitos rinktinės pasaulio meninės jėgos.

Ar tai būtų Atėnuose, garšajame balto marmuro amfiteatre Herod Atticus, Partenono papėdėje, ar Kinijos milžinuose — Pekine ir Šanchajuje, dinamiškasis Janušaitis — pirminėse rolėse. Baletu kritikų aukštai vertinamas, Janušaitis yra sukūręs daug išskirtinų rolių: Canus, baletu Spartacus, Price Aroganza (The Lady and the Fool), Prince Gremin (Onegin), Baron von Rothbart (Swan Lake), Demetrius (The Dream), Lord Capulet (Romeo and Juliet). Pažymėtinas ir kituose baletuose: Sebastian, Ballet Imperial, Montones, La Fille mal Gardée, Don Quixote, Coppelio. Nureyev filmo (Don Quixote) Janušaitis sužvilga šauniame matadoro šokyje, pavydėtina spalvingame kostiume.

Šanchajaus dienraštyje „The Liberation Daily“, Lin Yangyang išskiria Juozą Janušaitį Don Quixote rolėje kaip artistą aukštos kultūros (Excellent artistic cultivation). Ši rolė ypač gerai reikalaujanti, nes artistas scenoje visus tris aktus šoka ištisai. Baletu kritikė Jill Sykes, dienraštyje „Sydney Morning Herald“ (10.11.79.) taip vertina Janušaitį debiutą baletu „Don Quixote“: „... a formidable new Don in the person of Joseph Janusaitis, who gave a thoughtful, understated performance that had great strength“.

Technika ir artistiškas yra dvi būtinybės baletu. Gali būti interpretacija muzikos, ar iškelimas — pabrėžimas gražios linijos judesyje, bet dažniausiai šokėjas turi išsakyti „story“, išreikšti plačias emocijas savo gerai treniruotu kūnu, sukurti tam tikrą vaidmenį, įtikinti žiūrovą. Privalo būti fiziniai ištvėrimas, gražių proporcijų. Skulptūrinio elemento taip pat gausu šokyje. Daug svarbos baletu pastatyme turi orkestro dirigentas, nes tai jis jungia šokančiųjų judesius su palydinčia muzikine melodija. Supratimas šokio technikos, jo sunkumai, minutinis tikslumas yra neaplenkiami būtinumai. O tai yra kažkas dramatiškai vienartinio, nepakartojamo šokio spontaniškume, kad sužvilga, suskamba, nusteina. Visa tai gerai žino ir puikiai įkūnija Juozas Janušaitis.

Aldona Veščinaite

Juoza Janušaitis baletu „Sebastian“.

Juoza Janušaitis baletu „Don Quixote“.

Nuotr. Vandos Hamilton

Solistės Slavos Žiemelytės plokštelė ir pasirodymas Floridoje

Pastaraisiais metais mūsų išsivijoje naujų meninių jėgų, ar dainininkų, ar kitų meno šakų prieauglio, pradėjo vis rečiau ir rečiau besirodyti. Ar čia kaltos mūsų sumaterialėjusio gyvenimo sąlygos, ar dėl nepaprastos didžiulio krašto konkurencijos menkos pasisekimo galimybės, ar mūsų jaunimo nutaikymo problemos, sunku pasakyti. Tačiau lietuvių operos pastatymuose jau apšviesti metų tegirdime beveik vien seniai pažįstamus ir negailėtingo laiko atakuojamus balsus. Panašiai ir koncertų bei kitokių renginių programose vis tie patys vardai ir veidai. Todėl pasirodymas mūsų tarpe naujos, dar negirdėtos dainininkės savime tampa susidomėjimo vertu įvykiu.

Zinia, jog šių metų Floridos Miami Lietuvių klubo žiemos sezono atidarymo meninei programai atvyksta net iš Toronto dar nematyti ir negirdėta solistė Slava Žiemelytė iš karto atkreipė daugelio dėmesį. Žiemelytė dainuoti pradėjo mokyti Montrealyje pas žinomąją Lietuvos operos solistę E. Kardelienę. Po to, gavusi stipendiją, ji tęsė studijas Toronto konservatorijoje. Dar besimokydama, ji kurį laiką dainavo Kanados operos chore, Kanados televizijos statomose operose ir dažnai pasirodydavo vietinių lietuvių rengimų programose. Studijų pabaigoje Žiemelytė šiemet pasirodė išeiti višiomon su nuosava lietuviškų ir tarptautinio repertuaro dainų plokšte.

Dar vienas solistės įrašas šiais laikais nebesudaro mūsų tarpe didelio įspūdžio. Todėl ir Slavos Žiemelytės „Su Jumis“ pavadinimo plokštelė iš karto didesnio dėmesio neatkreipė. Tačiau, nors ir pavėluotai paklausius, atrodo, kad būtų neteisinga ją praleisti, neatkreipus dėmesio.

Žiemelytė turi gražų, profesionaliai išlavintą, plačios apimties balsą. Vadindama save kontraltu, vietoj daugiau įprasto mezzo-soprano, ji, matyt, nori

pabrėžti savo žemojo registro pajėgumą. Ji be dirbtinių pastangų išdainuoja žemiausias šios rūšies balsui reikamas gaidas. Tačiau lygiai sklandžiai bei efektingai skamba ir jos aukštesnieji registrai. O kas svarbiausia, ji sugeba šias abi savo balsos sritis sujungti į vieną visumą. Klausytojui netenka abejoti, ar jis kartais negirdi dviejų skirtingų dainininkių.

Tarptautiniame repertuaru skirtoje plokštelės dalyje Žiemelytė atlieka A. Grettaninovo, P. Čaikovskio ir net tris R. Schumanno dainas. Šiose romantiškojo periodo koncertinės formos dainosiai Slava Žiemelytė parodo, kad ji jau yra pasiekusi pastebėtiną meninio lygio. Muzikaliai nelengvas klasiškas dainas ji atlieka atlingai ir patraukliai. Jos dainavime gausu skoningų dinaminų atspalvių bei kontrastų. Plokštelėje įrašytas Čaikovskio „Kodėl?“ ir Schuberto „Mirti ir mergaitę“ reikia laikyti vieniomis iš geriausių lietuvių plokštelių literatūroje.

Panašiai ir su lietuviškųjų kompozitorių dainomis. Čia Žiemelytė pasirinko daugiausia rečiau girdimas, sudėtingesnes lietuviškas originalias dainas. Stasio Gaikevičiaus „Grazink mus tėvynėn“, K. Kavecko „Štai ji mano žemė“ ir V. Laurušo „Zvaigždėlė“ pasižymi savita kompozicine struktūra ir jai atitinkančiu atlikimu. Net ir populiarioji A. Kacanausko „Kad aš našlaitė“ Žiemelytės dainuojama suvilgta nenuvalkiotais atsakambiais. Panašiai ir J. Zilevičiaus „Neverki motule“ bei B. Budriūno „Kazkur toli“ iš operos „Sidaibinė diena“. Plokštelė baigiama B. Budriūno Malda, palydint vargonams ir L. Marcinkevičiaus „D. Viskontienės, H. Rožaičio bei V. Verikaitio kvarteto“.

Aptariant „Su Jumis“ plokštelę, negalima nepaminti jos akompaniatoriaus, taip pat torontiško, Jono Govedo. Šis gabus muzikas yra jau nuo seniau užsirekomė-

davęs kaip neblogas solistų palydovas. Ir šioje plokštelėje savo muzikaliu, gerai apgalvotu, solistės neužstebiančiu ir kiekvienos dainos stiliumi atitinkančiu akompanimentu Govedas žymiai prisideda prie plokštelės meninės vertės.

Slavos Žiemelytės asmeninis pasirodymas gruodžio 6 d. Miami lietuvių klube plokštelėje susidarytą įspūdį dar patvirtino. Ir scenoje, nepaisant neįprastos, koncertams nepritaikytos patalpos akustikos, Žiemelytės balsas skambėjo pilnai ir išlygintai. Greta keleto plokštelių įrašytų dainų, solistė čia dar atliko Beethoveno „Myliu tave“, Schuberto „Lopšinę“, Brahmo „Prisiminsiu tave“, R. Strausso „Tik tau“, tris G. Stone cigoniškos pobūdžio dainas ir arijas iš A. Thomas operos „Mignon“ bei C. Saint-Saens „Samsonio ir Dalilos“. Klasiškos dainos Žiemelytė sugebėjo patraukti ir mažiau su muzika susipažinusį klausytoją ir jį sudominti. Žinomųjų operų arijose ji turėjo progos pasirodyti savo balso žemojo registro skambesiu ir nuoseklia interpretacija.

Koncertui sklandžiai akompanavusi Floridoje su vyru įsikūrusi pianistė Danutė Vasilauskaitė-Liaugminienė. Gausiai susirinkę nuolatinių klubo narių ir čia nuo šiaurėje jau prasidėjusios žiemos pabėgę svečiai solistė išlausė su dėmesiu ir jai šilta priėmė, gale išprašydami dar pridėtinų dalykų.

Algis Simkus

Poetai šitaip pagerbė poetą laureatą

Anglai turi tradicinį poetą laureatą, kuris, be kita ko, turi pasistengti parašyti atitinkamų odžių, kai karalienė švenčia kokią sukaktį, kai karalaitė išteka, karalaitis veda ar karališkoji giminė susilaukia įpėdinio. Kai toks poetas išrenkamas, tai visam gyvenimui. Kai mirė tą puošnų titulą nešiojęs Cecil Day Lewis, išrinktas Sir John Betjeman, populiarius poetas, sklandžiai viską suviliojęs (jo knygų išperkami didžiausi tiražai, tuo jis nurungia visus anglų poetus).

Laureatas jau daugiau kaip prieš trejetą mėnesių atšventė 75 metų sukaktį. Smarkokai pavėlavę, bent tuzinas anglų poetų pagaliau aplankė laureatą ir ypatingu būdu pasveikino: nuvežė jam pluoštą 22 poetų parašytų poemų, skirtų sukaktuviniui pagerbti. Tas rinkinys, pavadintas „A Garland for the Laureate“, dar bus išleistas, sukaktuviniui buvo nugabenti rankraščiai. O poetas laureatui paskyrė Roy Fuller. Stephen Spender, Kingsley Amis, Sacheverell Sitwell ir kiti.

Tai esąs pirmas toks atsitikimas, kad poetai šitaip pagerbtų poetą.

b. kz.

NAUJI LEIDINIAI

• **METMENYS, 1981 m., Nr. 42.** Kultūra ir analizė. Žurnalą leidžia AM & M Publications. Išėina 2 kartus per metus. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, Pennsylvania. Administruoja Marija Paškevičienė, 3306 W. 62nd Pl., Chicago, IL 60629. Šio numerio kaina — \$3.50, keturių numerių prenumerata — \$12.00, Kanadoje ir užsienyje — \$15.00, garbės prenumerata — \$20.00.

Žurnalo naujas numeris pradedamas Alfonso Nykos-Niliūno nemažu nauju eileraščiu pluoštu. Poezijai skirtuos puslapiuos dar yra Živilės Bilaišytės ir Aldonos Veščinautės eileraščiai, o taip pat lenkų poeto Stanislawo Barancko poezijos pluoštas, lietuvių kalbon išverstas Tomo Venclovos.

Violeta Kelertienė ilgiau stabtelėjusi prie Mariaus Katiliškio romano „Miskais ateina ruduo“. Spausdinamas Algirdo Landsbergio dramos „Vaikai gintaro rūmuose“ antras veiksmas. Kaip žinome, ši drama yra laimėjusi to žanro skelbtąjį konkursą. Puslapiuose nemažai dėmesio skirta rašytojo ir poeto Kazio Borutos asmeniui bei kūrybai. Bronius Vaskelis pateikia įvairių straipsnių „Kūrybos laisvės kaina“. Tai pastabos V. Kubiliaus studijos apie K. Borutą proga. Prie Kazio Borutos savo atsiminimuose dar grįžta Antanas Gustaitis raštu „Kaimynas prie Dovinės upės“. Kosto Ostrausko jautriu „In memoriam“ pagerbiama neseniai Clevelande miręs kompozitorius Jonas Švedas. „Istorijos ir dabarties“ puslapiuose V. Trumpa atsiliepiama į Leono Gudaičio Vilniaus išleistą veikalą „Platėjantis akiračiai“, kuriame nagrinėjama gan gausi mūsų literatūrinė spauda 1904-1917 metų laikotarpiu. Leonardas Gerulaitis recenzuoja taipgi Lietuvoje išleistą Broniaus Dundulio knygą „Lietuvos užsienio politika XVI amžiuje“. B. V. Mačiūka kritiškai žvelgia į Lietuvos Mokslo akademijos Istorijos instituto parengtą kolektyvinį veikalą, istorijos apybraižą „Tarybų Lietuvos valstietija“.

Recenzuojamos šios grožinės literatūros knygos: Jurgio Blekaitio „Rudens ritmu“ (Jonas Kiznis), Algirdo Landsbergio „Muzika įžengiant į neregėtus miestus“ (Alina Stankienė), Napoleono Aleksandro Dičpetrio „Trys dienos pasauly“ (Violeta Kelertienė) ir Jono Zdanio anglų kalbon išverstų Sigitos Gedos eileraščių knyga „Songs of Autumn“ (Marija Stankus-Saulaitė).

Žurnalo numerį iliustruoja Meilos Kairiūkštys-Balkus skulptūrų nuotraukos.

42 metų 1981 metų žurnalas.

• **KETVIRTASIS MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMAS. 1981.XI. 25-29.** Chicago, Illinois, USA. Išleido Simpoziumo organizacinis komitetas. Redagavo Juozas Rimkevičius. Viršelį Petro Aleksos. Spaudė Mykolas Morkūno spaustuve Chicagoje. Leidinys 456 psl., kaina 5 dol., su persiuntimu — 6 dol. 25 centai, gaunamas „Drauge“.

Pradžioje po trumpą žodį taria Simpoziumo Mokslo ir Kūrybos komiteto pirmininkas, dr. Pranas Zundė ir Organizacinio komiteto pirmininkas, Juozas Rimkevičius; pristatoma Simpoziumo taryba, mokslo ir kūrybos programos vadovai, organizacinis komitetas, duodama trumpa buvusių simpoziumų apybraiža, supažindinama su JAV Lietuvių Bendruomene, Lituanistikos Institutu, Pasaulio lietuvių gydytojų sąjunga, su

Amerikos Lietuvių inžinierių ir architektų sąjunga, žodžiu — su visais oficialiais šio Ketvirtosios Mokslo ir Kūrybos simpoziumo rengėjais.

O nuo 22 leidinio puslapio jau duodama smulki viso simpoziumo dienos ir valandinė programa: paskaitų ir kitų renginių dienotvarkė. Ji baigiama 117 leidinio puslapyje.

Visa antroji leidinio dalis skirta Ketvirtosios Mokslo ir Kūrybos simpoziumo paskaitininkų nuotraukėms, trumpoms jų biografijoms ir skaitomų paskaitų santraukoms lietuvių ir anglų kalba. Visa tai leidinyje užima vietą nuo 118 iki 431 psl.

Trumpa baigminė leidinio dalis skirta simpoziumo metu rengtomis įvairioms parodomis: dailės, gintaro, knygų, žemėlapių, inžinierių architektų darbų. Duodamas ir simpoziumui aukojusių sąrašas. Visai pabaigoje dar keli puslapiai skelbimų.

Leidinyje gražiai paruoštas, turi išliekamąsias vertes kaip išsivijos kultūrinio — akademinio gyvenimo dokumentas.

• **TEVYNĖS SARGAS, 1981 m., Nr. 3(50).** Leidžia Popiežiaus Leono XIII Literatūros fondas. Redaguoja Petras Maldėkis, 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas 71901. Administruoja Antanas Balčytis, 6819 S. Washenaw Ave., Chicago, IL 60629. Šio numerio kaina — 3 dol.

Žurnalo puslapiuose šį kartą svarstomos tokios temos: Karui pasibaigus, Lietuvos partizanai dar dešimt metų kariavo su okupantais; Steigiamojo Seimo susirinkimas ir jo darbai priklauso prie šviesiausių momentų Lietuvos istorijoje; Bolševikai klastoja Lietuvos praeitį ir jos šaltinius ir iškraipo Lietuvoje pasiektus laimėjimus; Nors ir veikdami atskirai, krikščionys demokratai ir ateitininkai siekia tu pačių tikslų. Visi praeityje įvykę socialiniai ir politiniai skilimai buvo Lietuvai žalingi; Labai būtų gražu, kad Lietuvos laisvinimo darbe būtų atstatyta vienybė.

• **MOTERIS, 1981 m., Nr. 5.** Lietuvių moterų dvimėsenis žurnalas. Leidžia Kanados Lietuvių katalikų moterų draugija. Redaguoja Nora Kulpavičienė. Redakcinis kolektyvas: S. Girdauskienė, D. Didžbalienė, I. Kairienė ir L. Murauskienė. Administruoja Bronė Pabedinskienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8 Canada. Metinė prenumerata — 8 dol., garbės prenumerata — 12 dol.

Šviesiam moterų žurnalui išsivijoje sulaukti 25 metų sukaktį yra tikrai didelė šventė. Žinant visas išsivijos spaudos leidybės sąlygas ir prenumeratorių ribotą skaičių, „Moters“ tęsimas iki šimtmečio ketvirties yra tikrai brandus galvų ir širdžių kūrybinio darbo vaisius. „Moters“ čia, išsivijoje, lyg ir perėmė Lietuvoje leistosios „Naujosios vaidilutės“ labiau kultūrinę moteriškosios spaudos misiją. Visa tai vaizdžiai atsispindi ir šiame jubiliejiname žurnalo numeryje, kurio puslapiai išpuošti darbščių bendradarbių nuotraukomis.

• **MŪSŲ ŽINIOS, 1981 m. lapkričio 26 d., Nr. 9.** Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje biuletenis. Redaguoja Antanas Saulaitis, S.J. Administruoja P. Kleintas, S.J. Atskiras numeris — 25 centai, metinė prenumerata pastu: bent 5 dol. Adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636.

Turinyje: Advento mintys, įvairiausi Jaunimo centro veiklos atspindžiai — koncertai, parodos, mokyklų, jaunimas, naujų knygų sutiktuvių ir kt. Daug iliustracijų.

AMERIKIEČIAI TRANSLIUOJA ČIURLIONĮ

Čiurlionio muzika per Chicago klasikinės muzikos stotį FM 98.7 bus girdima pirmadienį, sausio 4 dieną, tarp 8 ir 10 val. vakaro, po Mahlerio 8-tos simfonijos ir Beethoveno Pateinės sonatos. Andrius Kuprevičius skambina tris M.K. Čiurlionio preludus.

Dailininkės ir svečiai moterų dailės parodos „Mitologinės būtybės lietuvių tautosakoje“ atidaryme š.m. lapkričio 20 d. M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę: Ada Sutkuvienė, Vanda Alekšienė (M. K. Čiurlionio galerijos valdybos pirmininkė),

Vanda Balukienė ir Magdalena Birutė Stankūnienė. Antroje eilėje: Salomėja Endrijonienė (Jaunimo centro moterų klubo pirmininkė), Nijolė Baniene, Sharron Porter, Zita Sodeikienė, Adolfa Valska, Aleksandra Vilija Eivaitė ir Petras Aleksas.

Nuotr. Felės Banytės